

Nr 55.

Av herr Sandén m. fl., om anslag till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid vissa skolor för yrkesundervisning.

I två likalydande motioner till riksdagen år 1928 (I: 52 och II: 55) hemställdes, att riksdagen måtte anslå nödiga medel att användas till understöd åt behövande elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, samt att denna stipendieverksamhet måtte anordnas med särskild hänsyn till de unga arbetslösa. Motionärerna anförde som motivering för sin framställning den stora andelen av yngre åldersklasser i de allmänna arbetslöshetssiffrorna. Vid den stora arbetslöshetsräkningen, som genom socialstyrelsens försorg skedde i maj år 1927, visade det sig sålunda, att av de 64 075 anmälda arbetslösa befunno sig 11 723 i åldern 15—20 år och 21 550 i åldern 21—30 år. Särskilt vore våra bruksbygder svårt hemsökta av ungdomsarbetslöshetens tunga. Endast en bråkdel av dessa arbetslösa vore anmäld till erhållande av hjälp från arbetslöshetskommissionen. Samtidigt påpekades också de vådor av olika slag, vilka hotade en ung människa, som under de betydelsefulla övergångsåren av brist på arbetstillfällen tvingades att under månader och år gå sysslolös, utsatt för svåra påfrestningar icke endast ekonomiskt utan även moraliskt. En understödsverksamhet av anført slag utövades redan beträffande elever vid folkskoleseminarier och lantmannaskolor samt husmodersskolor. Och skolöverstyrelsen hade också gång efter annan gjort framställning om liknande anslag för yrkesskolor för den industriellt sysselsatta ungdomen.

Statsutskottet anförde med anledning av motionerna, att det allmänna hittills tillgodesett kraven på stipendier och understöd åt elever inom de teoretiska undervisningsanstalterna, medan de behov, som i motsvarande hänseenden finnas inom läroanstalterna för praktisk yrkesutbildning, rönt föga uppmärksamhet. Ej minst med hänsyn härtill hade utskottet funnit de synpunkter, som i motionerna gjorts gällande, vara värda ett närmare beaktande och förtjäna att tagas under noggrann omprövning. En utredning begärdes också, huruvida och under vilka villkor samt i vilken utsträckning en dylik understödande verksamhet lämpligen borde bedrivas från det allmännas sida. Till denna uppfattning anslöt sig också riksdagen.

I anledning av denna skrivelse har en utredning verkstälts, vars resultat redovisas under åttonde huvudtiteln (sid. 591—605) av årets statsverkspro-

position. I denna utredning framhåller skolöverstyrelsen, att den funnit den av motionärerna angivna tanken synnerligen beaktansvärd. Denna tanke har också redan i någon mån vunnit tillämpning å en del platser, där arbetslöshetskommissionen och skolmyndigheter gemensamt skridit till åtgärder i anförd riktning. Enligt vad skolöverstyrelsen inhämtat, hade yngre arbetslösa industriarbetare med stort intresse och god behållning begagnat sig av det tillfälle till praktisk yrkesutbildning, som härigenom beretts. En fastare organisation av denna undervisningsverksamhet är dock av nöden. Till en dylik fordras emellertid anslag, avsedda att utgå till just detta ändamål. Som exempel anföres, att danska staten under sista finansåret anslagit 162 000 kronor till unga, obemedlade elevers uppehälle under yrkesutbildning vid skola. Skolöverstyrelsen lämnar också en fullständig plan för ordnandet av frågan om sådan yrkesutbildning och understöden härför. Kostnaden skulle uppgå till 200 000 kronor.

Arbetslöshetskommissionen, till vilken socialstyrelsen utan särskild motivering ansluter sig, anser ur sin synpunkt intet vara av behovet påkallat i anförd hänseende. Intet hinder föreligger för att under en tid eller i en ort, då mera avsevärd arbetslöshet råder, bereda de arbetslösa tillfälle att utbildta sig i olika yrken, i den mån vederbörande kommuner äro villiga att påtaga sig kostnaderna härför. Ehuru yrkesutbildning även av arbetslöshetskommissionen angives såsom ett av de bästa medlen till förebyggande av arbetslöshet, så anser sig kommissionen böra varna för den fara, som skulle vara förknippad med understödsverksamhet härför.

Med stöd av detta uttalande avböjer departementschefen också att lägga skolöverstyrelsens utredning till grund för något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen. Av ekonomiska skäl vill han ej heller reflektera å någon utsträckning av statens stipendieverksamhet till yrkesutbildningsanstalter.

Ehuru arbetslösheten numera icke torde vara av fullt lika stor omfattning som tidigare, föreligger dock enligt vår uppfattning alltjämt behov av förebyggande åtgärder gentemot detta samhällsönd. Och såsom en synnerligen god förebyggande åtgärd måste utan tvivel en lämpligt anordnad yrkesutbildning betraktas. En praktisk arbetsutbildning lär för industriens ungdom vara lika betydelsefull som för jordbrukets. Det allmänna har redan upprättat en rad av yrkesskolor, till vilka dock unga, obemedlade arbetare icke kunna komma. Genom en i överensstämmelse med skolöverstyrelsens plan anordnad understöds- och stipendieverksamhet skulle även här de ekonomiska hindren för tillfrådet i betydande mån raseras.

På grund av vad sålunda anförts hemställes därför,

att riksdagen, till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesundervisning, måtte anvisa för budget-

året 1930/31 ett extra förslagsanslag av kronor 200 000, att användas i överensstämmelse med av skolöverstyrelsen angivna grunder och i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott föreskriva.

Stockholm den 17 januari 1930.

John Sandén.

Wilhelm Björck.

Edv. Björnsson.